

УДК: 784: 7.071.4: 371.134:374.7

Лю Цзя,
здобувач Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського

КРИТЕРІЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ВОКАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається проблема підготовленості іноземних студентів-магістрантів до впровадження інноваційних методів навчання у вокально-фаховій діяльності. Автор визначає та обґрунтовує основні критерії та показники досліджуваної підготовленості: мотиваційно-ціннісний критерій (позитивна мотивація на використання інноваційних методів навчання у професійній діяльності; наявність пізнавального інтересу до інноваційних методів вокально-фахової підготовки та ін.); когнітивно-технологічний критерій (знання, необхідні для впровадження інноваційних методів; сформованість професійних умінь і навичок із застосуванням інноваційних технологій та ін.); творчо-практичний критерій (сформованість творчого мислення; здатність до нетрадиційних підходів у професійній діяльності та ін.).

Ключові слова: інноваційні методи, вокально-фахова підготовка, критерії, показники.

В статье рассматривается проблема подготовленности иностранных студентов-магистрантов к внедрению инновационных методов обучения в вокально-профессиональной деятельности. Автор определяет и обосновывает основные критерии и показатели исследуемой подготовленности: мотивационно-ценностный критерий (положительная мотивация на использование инновационных методов обучения в профессиональной деятельности, наличие познавательного интереса к инновационным методам вокально-профессиональной подготовки и др.); когнитивно-технологический критерий (знания, необходимые для внедрения инновационных методов; сформированность профессиональных умений и навыков по применению инновационных технологий и др.); творчески-практический критерий (сформированность творческого мышления, способность к нетрадиционным подходам в профессиональной деятельности и др.).

Ключевые слова: инновационные методы, вокально-профессиональная подготовка, критерии, показатели.

The problem of training of foreign students-undergraduates to the introduction of innovative teaching methods in the vocal-employment activities.

The author defines the nature and grounds the appropriateness basic criteria and indicators studied fitness, motivational value criterion (positive motivation to use innovative teaching methods in professional activities, the presence of cognitive interest in innovative vocal and professional training, valuable attitude to innovation and its role in the solution 'Liabilities topical issues of general musical and pedagogical education); cognitive and technological criteria (knowledge necessary for the implementation of innovative methods, formation of professional skills and the application of innovative technologies, awareness of existing best practices in the field of vocal and vocational training); creative and practical criterion (formation of creative thinking, the ability to non-traditional approaches to professional activities, the ability to develop creativity in students).

Key words: *innovative techniques, vocal and professional training, criteria, indicators.*

Постановка проблеми. Вища музична освіта в сучасних умовах займає все більш значуще місце як в сфері культурних досягнень розвинених країн, так і на світовій політичній арені, оскільки ступінь розвиненості країни визначається в першу чергу її культурним рівнем. Особливу роль при цьому відіграє вокальне мистецтво, як безпосередньо звернене до людини, її почуттів, емоцій, естетичної свідомості. Вокальне мистецтво відкриває широкі можливості для взаємодії між країнами і народами в сфері культури, що підтверджується популярністю, затребуваністю і престижністю міжнародних вокальних конкурсів. Таким чином, підготовка фахівців вокального мистецтва на рівні, що відповідає сучасним вимогам, дозволяє вирішити важливі соціально-культурні проблеми.

Одними із можливих і перспективних шляхів підвищення рівня вокальної освіти є впровадження інноваційних методів у цьому процесі, адже освіта є змінним феноменом, яка постійно реагує на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Таким чином, актуальною проблемою педагогічної науки стає збагачення педагогічних знань інноваційними технологіями, висвітленням найкращих здобутків у галузі підготовки майбутніх вокалістів до фахової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційні тенденції є суттєвим елементом розвитку освітньої сфери, адже інновації – це нововведення у педагогічну діяльність, що підвищують її ефективність. Проте, аналіз робіт китайських (Ван Ігао, Лі Цзихуа, Лі Чженьсі, Сяо Су, У Чень, Чжан Ченяу, Ян Хуан Нянь, Ма Ге Шунь та ін.) та українських (В. Антонюк, А. Болгарський, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, А. Саркісян, Ю. Юцевич та ін.) авторів з проблеми співацької підготовки студентів

свідчить, що їх зміст в основному стосується розкриття загальних проблем вокального мистецтва, методів та прийомів формування вокальних умінь і навичок. Натомість, у вітчизняній науковій спадщині широко висвітлюється проблема підготовки майбутніх учителів музики до продуктивної інноваційної діяльності, активізації їх творчого потенціалу (Л. Арчажнікова, Л. Надирова, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.). У роботах науковців (А. Болгарського, П. Ковалика, А. Козир, П. Ніколаєнко та ін.) розглядається підготовка майбутнього вчителя музики до співацької діяльності в аспекті педагогічної інноватики.

Метою статті є визначення та обґрунтування критеріїв та показників підготовленості іноземних студентів магістратури до впровадження інноваційних методів у вокальній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті дослідження, інноваційну діяльність студентів-вокалістів ми розглядаємо як особливу форму їх виконавської та педагогічної діяльності, яка спрямована на організацію нововведень, створення, упровадження і поширення нового в професійній сфері.

З метою вимірювання рівня підготовленості студентів-магістрантів до здійснення інноваційної діяльності у майбутній професійній сфері в якісно-кількісних характеристиках, було визначено критерії зазначеної підготовленості та встановлено показники їх оцінки: мотиваційно-ціннісний критерій (показники: позитивна мотивація на використання інноваційних методів навчання у професійній діяльності; наявність пізнавального інтересу до інноваційних методів вокально-фахової підготовки; ціннісне ставлення до інноваційної діяльності та її ролі у розв'язанні актуальних проблем загальної музично-педагогічної освіти); когнітивно-технологічний критерій (показники: знання, необхідні для впровадження інноваційних методів; сформованість професійних умінь і навичок із застосування інноваційних технологій; інформованість про наявний передовий досвід у галузі вокально-фахової підготовки); творчо-практичний критерій (показники: сформованість творчого мислення; здатність до нетрадиційних підходів у професійній діяльності; здатність до розвитку креативності у вихованців).

Отже, першим критерієм підготовленості студентів-магістрантів до використання інноваційних методів навчання у майбутній професійній діяльності нами було обрано мотиваційно-ціннісний. Вважаємо, що такі стимули, як зацікавленість інноваційною діяльністю, прагнення використовувати інноваційні методи навчання у майбутній професії з метою покращення її ефективності сприяють пробудженню у студентів бажання прикладати більше зусиль у навчальній діяльності, стимулюють їх участь в інноваційних процесах, конструюють основні професійні якості майбутніх фахівців-вокалістів.

Погоджуючись з І. Дичківською [2], ми підкреслюємо, що позитивна мотивація педагога до використання інноваційних методів навчання у професійній діяльності проявляється в особистісній та професійній потребі майбутнього фахівця-вокаліста створювати і застосовувати нове, підвищувати педагогічну майстерність, долати професійні труднощі.

Обираючи перший показник зазначеного критерію – позитивна мотивація на використання інноваційних методів навчання у професійній діяльності, ми враховували, що виявлення мотивів з урахуванням різних чинників зовнішнього та внутрішнього впливу (мотиви-стимули, смислотворчі мотиви тощо) дають можливість визначити, який суб'єктивний сенс має впровадження інноваційних методів навчання у професійній діяльності для майбутніх вокалістів, як відтворює їхній внутрішній світ, картину їхнього професійного «Я».

Другим показником мотиваційно-ціннісного критерію було обрано наявність пізнавального інтересу до інноваційних методів вокально-фахової підготовки. Як відомо, інтерес в широкому сенсі слова – це спрямованість особистості на вивчення всього нового, оволодіння вміннями, придбання різних навичок. Інтерес до знань або пізнавальний інтерес – це спрямованість особистості на оволодіння знань в тій чи іншій предметній області. Як зазначає Г. Щукіна, пізнавальний інтерес – це глибоко особистісне утворення, яке не зводиться до окремих властивостей і проявів. Його психологічну природу складає нерозривний комплекс життєво важливих для особистості процесів [8]. На думку І. Дичківської, мотивація особистості педагога обумовлена його професійними інтересами, ціннісними орієнтаціями, ідеалами. Вона виявляється як у всій його професійній життєдіяльності, так і в окремих педагогічних ситуаціях, визначає його сприйняття зовнішніх подій і логіку поведінки [2, с. 283].

Отже, наявність пізнавального інтересу у студентів-майбутніх вокалістів – це початкова стадія їхньої великої роботи по вихованню глибокого стійкого інтересу до майбутньої професійної діяльності, її вдосконалення за допомогою застосування інноваційних методів навчання і потреби до самоосвіти.

Третім показником мотиваційно-ціннісного критерію підготовленості студентів-магістрантів до використання інноваційних методів навчання у майбутній професійній діяльності ми обрали ціннісне ставлення до інноваційних методів та їх ролі у розв'язанні актуальних проблем загальної музично-педагогічної освіти.

На думку науковців, важливим чинником успішного здійснення будь-якої професійної діяльності, її складовою частиною виступають професійні цінності [6].

У найширшому побутовому значенні під цінностями розуміються предмети, що володіють певними корисними для людини властивостями.

У філософії поняття цінності наближається до поняття «значення», ролі, яку певний предмет чи явище може відіграти в житті та діяльності людей щодо їх потреб, інтересів, цілей. Іншими словами, значення обумовлено не лише якостями предмета, але й потребами дієвого суб'єкта. У процесі зв'язку предмета чи явища з дієвим суб'єктом виявляється якість значення: позитивна чи негативна, суттєва чи несуттєва відносно потреби людини. Зв'язок, який характеризується з погляду значення першого для другого є ціннісним ставленням [1].

Важливо зазначити, що синонімічними поняттями до цінностей виступають інтереси та переконання. Так, саме через них утворюються цінності, відбуваючись у вигляді сукупності мотивів та стимулів. Індивід підпорядковує предмети, міжособистісні ставлення у відповідності з індивідуальною ієрархією цінностей, яка спонукає до вчинків, що складають життєвий шлях особистості [5]. Отже, утворення цінностей досягається бажаннями, потребами, інтересами в певній галузі.

Ми виходили з того, що встановлення цінності, тобто позитивного значення інноваційних методів та їх ролі у розв'язанні актуальних проблем вокально-фахової підготовки для майбутніх співаків відбувається у рамках ціннісного ставлення.

Відомо, що ставлення людини виражає її зв'язок з дійсністю. При цьому, вона може диференціювати своє ставлення до окремих її сторін: до природи, людини, суспільства, також ставлення до мистецтва, театру, живопису, музики, ставлення до явищ суспільного життя, науки, знань тощо. Цілісне предметне ставлення характеризується як зв'язок людини зі світом, який в залежності від досвіду може бути різним у кожної людини.

Тобто, ставлення – це відношення людини до довкілля, інших людей та різних проявів людської діяльності, яке формується завдяки природно-історичному суспільному розвитку людства, та під впливом власного життєвого досвіду. Визначаючи своє ставлення до чогось, людина заявляє, що вона вважає прийнятним, цінним для себе, а що відкидає як ціннісно чуже, недопустиме, негідне її.

Отримана інформація дає можливість дійти висновку, що завдяки ціннісному ставленню до інноваційних методів, останні набувають позитивного значення для магістрантів – майбутніх вокалістів, викликають професійний інтерес, потребу в оволодінні технологіями їх застосування.

Для здатності ефективно впроваджувати у майбутній професійній діяльності інноваційні методи навчання, студентам-магістрантам насамперед необхідна теоретична та практична підготовка. Тому другим критерієм підготовленості студентів до використання інноваційних методів навчання у майбутній професійній діяльності було обрано когнітивно-технологічний.

Першим показником когнітивно-технологічного критерію є знання, необхідні для впровадження інноваційних методів.

Відомо, що знання – це особлива форма духовного засвоєння результатів пізнання, процесу відображення діяльності, яка характеризується усвідомленням їх істинності [7]. Можна повністю погодитися з тим, що «теоретичні знання розширюють межі індивідуального досвіду фахівця, спрямовують і організують цей досвід, дозволяють осмислити його в системі досвіду соціального і, таким чином, відкривають можливості для його вдосконалення і розвитку» [3, с. 3]. Саме знання є підґрунтям професіоналізму в цілому, зумовлюють рівень професійної мобільності фахівця, яка проявляється в його здібності орієнтуватись у різноманітних професійних ситуаціях, швидко і адекватно розв'язувати непередбачувані задачі.

Отже, від якості, глибини і обсягу знань, якими володіє майбутній вокаліст значною мірою залежить його здатність впроваджувати інноваційні методи в професійній діяльності.

Так, здатності ефективно здійснювати професійну діяльність шляхом впровадження інноваційних методів надає майбутнім співакам їх озброєння знаннями:

- методологічними (вміння сприймати дійсність із позиції системного підходу, сформованість загальнокультурних категорій);
- загальнотеоретичними й методичними (знання принципів і методів педагогічного дослідження, володіння конкретними дослідницькими вміннями);
- про суть і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види та ознаки [2].

Другим показником когнітивно-технологічного критерію було обрано сформованість професійних умінь і навичок із застосування інноваційних технологій.

Під вміннями та навичками ми розглядали практичні дії, які студент може здійснювати на основі отриманих знань, і які, в свою чергу, можуть в подальшому сприяти отриманню нових знань. Обираючи зазначений показник, ми виокремлювали наступні професійні вміння та навички, що необхідні майбутнім вокалістам для успішного застосування інноваційних методів у своїй професійній діяльності:

- гностичні (вміння пізнавального й аналітичного змісту, що виражаються у вмінні студентів-магістрантів користуватися навчальною та довідковою літературою, вивчати та аналізувати наукову літературу та різні підходи щодо застосування та впровадження інноваційних методів, вивчати та аналізувати себе та свою діяльність з професійного погляду);
 - проектувальні (здатність планувати професійну діяльність відповідно до поставлених цілей з урахуванням вибору оптимальних видів, методів, прийомів цієї діяльності);
 - організаційні (здатність ефективно організовувати свою діяльність
-

відповідно до поставлених професійних цілей та завдань);

– уміння успішно застосовувати інноваційні методи вокально-фахової підготовки в професійній діяльності.

Відомо, що виникнення інновацій у професійній освіті тісно пов'язане з науковим пошуком, передовим педагогічним досвідом окремих фахівців і цілих колективів. Адже саме передовий педагогічний досвід відображає найбільш актуальні соціальні вимоги сучасного суспільства. У порівнянні з масовою педагогічною практикою він стало забезпечує максимально ефективно та більш якісне вирішення навчально-виховних завдань, більш раціональний, економічний та оптимальний з погляду витрат часу, зусиль та засобів і несе в собі елементи новизни в змісті, методах та формах організації навчального процесу.

У науково-методичній літературі зазначається, що обмеженість в розвитку інноваційних технологій пов'язана, насамперед, з тим, що певна частина фахівців слабо інформована про передовий досвід із свого предмета; недостатньо вивчається система роботи як окремих педагогічних працівників, так і цілих колективів; результати вивченого досвіду чи інноваційних технологій не доводяться до навчальних закладів, що свідчить про обмеженість шляхів його поширення; впровадження позитивного досвіду і педагогічних інновацій розглядається як приватна справа або ж як ініціатива окремих педагогів та ін. [4].

Саме тому, третім показником когнітивно-технологічного критерію визначено інформованість про наявний передовий досвід у галузі вокально-фахової підготовки.

Останнім критерієм підготовленості студентів-магістрантів до використання інноваційних методів навчання у майбутній професійній діяльності було обрано творчо-практичний. Обрання зазначеного критерію базувалося на розумінні того, що сама інноваційна діяльність породжується через творчість, здатність особистості до імпровізації, експромту, оригінального розв'язання професійних завдань.

Відповідно до цього, показниками обраного критерію виступили: сформованість творчого мислення; здатність до нетрадиційних підходів у професійній діяльності; здатність до розвитку креативності у вихованців.

Проте, як зазначає І. Дичківська, творчий, конструктивний педагог не завжди є педагогом з високим інноваційним потенціалом. Інтерес до інновацій може спрямовуватись не на покращення та вдосконалення професійної діяльності, а на інші зовнішні цілі, серед яких підвищення престижу в очах адміністрації, колег, задоволеність від володіння «модними» методиками тощо [2]. З огляду на це, важливо з'ясувати рівень внутрішньої мотивації студентів-магістрантів на використання інноваційних методів навчання, а визначення рівня їх підготовленості до зазначеного виду діяльності можливе лише в комплексі обраних нами критеріїв та показників.

Висновки і перспективи. Таким чином, у результаті дослідження визначено критерії підготовленості студентів-магістрантів до використання інноваційних методів навчання у майбутній професійній діяльності, а саме: мотиваційно-ціннісний; когнітивно-технологічний; творчо-практичний, що дозволило здійснити вимірювання рівня підготовленості студентів-магістрантів до здійснення інноваційної діяльності у майбутній професійній сфері в якісно-кількісних характеристиках.

Зважаючи на актуальність даної теми, вважаємо за необхідне продовжити розробку дослідження, наголошуючи при цьому на диференціації понять «інноваційні технології з використанням нових психолого-методичних підходів» та «інноваційні інформаційні технології», які, синтезуючись у процесі навчання, дозволять підвищити ефективність вокальної підготовки, сприятимуть покращенню пізнавальної активності та освітнього рівня майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Анисимов С. Ф. Духовные ценности: производство и потребление / С. Ф. Анисимов. – М. : Мысль, 1988. – 253 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Ніколенко Д. Ф. Питання психології радянського вчителя / Д. Ф. Ніколенко. – К. : Радянська школа, 1957. – 35 с.
4. Про порядок вивчення, узагальнення, поширення та практичного впровадження позитивного педагогічного досвіду та педагогічних інновацій у системі ПТО : Методичні рекомендації / [уклад. Н. Ю. Самойленко]. – Суми : НМЦ ПТО, 2007. – 23 с.
5. Рубинштейн С. Л. О мышлении и о путях его исследования С. Л. Рубинштейн. – М. : АН СССР, 1958. – 145 с.
6. Тараненко І. Г. Демократичні цінності у процесі становлення громадянина / І. Г. Тараненко // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 150–152.
7. Українсько-російський словник / [уклад. В. С. Ільїн та ін.] – 7-ме вид. – Київ : Українська радянська енциклопедія, 1990. – 937 с.
8. Щукина Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г. И. Щукина. – М. : Педагогика, 1988. – 208 с.